

4. Слід уникати вживання займенника третьої особи однини *he* при позначенні осіб за професією, яку можуть мати як чоловіки, так і жінки.

5. Слід уникати висловів, що ображають або принижують осіб будь-якої статі чи становлять собою стереотипи стосовно осіб різних статей.

а) Слід уникати звертання до дорослої жінки як *girl*; до жінок у цілому - як *the distaff side* або *the fair sex*; до дружини - як *the little woman*; до незаміжньої жінки - як *bachelor girl*, *spinster* або *old maid*.

б) Слід зважати на те, що такі узагальнені фрази, як *lawyers/doctors/farmers and their wives* або *a teacher and her students* можуть розумітися як такі, що виключають навіть можливість виконання такої професійної ролі певною статтю взагалі. У такому випадку краще підібрати слова чи фрази, якими не позначається стать або ж зазначають обидві статі, як, наприклад, *lawyers... and their spouses* (або *families* чи *companions*); *a teacher and his or her students* (чи *a teacher and students* або *teachers and their students*).

СТАТУС СІЛЕНЦІАЛЬНОГО ЕФЕКТУ ЯК РЕФЛЕКТОРНОГО ПРОЦЕСУ В АНГЛОМОВНОМУ ХУДОЖНЬОМУ ДИСКУРСІ

Анохіна Т.О.,
Київський національний
педагогічний університет
ім. М.П. Драгоманова.

Сучасна лінгвістика відштовхується в своїх дослідженнях від базових установок когнітивно-комунікативної парадигми з визнанням антропоцентричності, експансіонізму, діяльній та системній природі мови й мовлення.

Комплексне дослідження сіленціального ефекту об'єктивується тенденцією сучасних лінгвістичних студій до вивчення природи комунікації у сукупності з

екстралінгвальними (прагматичними, соціокультурними, психологічними) факторами. Релевантною є реалізація сіленціального ефекту в англomовному художньому дискурсі в якості рефлекторного мовчання (*об'єкт дослідження*). Актуальним є вивчення екстеріоризації рефлекторного мовчання (*предмет статті*) у руслі тенденцій сучасних лінгвістичних студій.

Дослідження когнітивно-комунікативних аспектів мовлення збагачує семасіологію, семантику, ономасіологію, лексикологію, психолінгвістику, препарує інтегральне уявлення про мову й мовленнєву діяльність людини.

Засоби спілкування в англomовному художньому дискурсі (ХД) семантизують мовчання, яке як елемент невербальної діяльності слугує зв'язаності дискурсу, комунікативним цілям та позначають ментальні процеси.

Сіленціалдний ефект актуалізується лексичними (*silence, pause, stop, hesitation, etc.*) та графічними знаками (тире, три крапки, крапки тощо) в англomовному ХД.

Вслід за І.С. Шевченко, О.І. Морозовою ми розуміємо дискурс як когнітивно-комунікативну діяльність, процес та результат, що включає екстралінгвальний (когнітивна, комунікативна діяльність та дискурсивний контекст) та лінгвальний аспекти (мовленнєва діяльність комунікантів як процес та текст як продукт).

Аналіз англomовного ХД свідчить, що когнітивна діяльність комунікантів являє собою процес обробки ментальних репрезентацій – концептів, сценаріїв, ментальних пропозицій тощо, яка (діяльність) не завжди позначається мовними знаками. Так феномен мовчання позначається в англomовному ХД не лише за допомогою *вербальних* (1), але й за допомогою *графічних знаків* (2), пор.:

1) *There was a pause while the question was considered.*

2) *"Yeah, well ..."*

Сіленціалний ефект, окреслений рефлекторністю, може бути використаний для опису внутрішнього стану мовця (1) або навколишнього середовища (2), пор.:

1) *Norema let herself ponder.*

2) *The apartment seemed quiet after Suzy had gone.*

Як невербальна дія мовчання вказує на емоційний стан мовця (1) та/або рефлексорність думок комунікантів (2), пор.:

1) *His train of thought had clattered down a siding and chugged to a stop.*

2) *The officer pondered the reply a minute, then allowed Sterling to complete his meal.*

Рефлексорне мовчання може позначати хезітацію – мовчання-вагання (1) та мовчання-роздум (2), пор.:

1) *He could say nothing for a moment. He was simply bursting with scorn and contempt.*

2) *The voice paused now, as though considering something carefully. He paused as the doctor digested first his words and then their implication.*

В ХД зазначений феномен фіксується іманентними засобами конкретної мови. Часто для цього використовуються слова типу *could say nothing, to look for words, to stare helplessly, trying to find spoken words*, мовчати, помовчати, грати в мовчанку, хвилина мовчання, невисловлене вагання, замовк, безмов'я та тиша тощо. пор.:

Феномен мовчання позначений дуалістичною єдністю комунікативно-когнітивних та комунікативно-емоційних характеристик. Сіленціальний ефект подається за допомогою лексичних одиниць, які потребують подальшого вивчення у руслі когнітивно-комунікативної епісистеми конкретної мови в межах одного чи декількох дискурсів. Це є вельми перспективним для розширення парадигми теорії типологічних досліджень сучасної лінгвістичної науки.